

КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ПРАВИЛНИКЕ И ДРУГЕ АКТЕ

Илија Гргић¹

Марија Репанић²

Наташа Шабић Гргић³

УДК: 528.4(060.13)

DOI: 10.14415/zbornikGFS29.07

***Резиме:** Подзаконски акти су посебна категорија опћих аката, који су различити по називу, доносителу и правној природи и ниже су правне снаге од закона. Постоји неколико врста подзаконских аката а један од њих су Правилници. Правилницима се разрађују поједине одредбе закона или прописа Владе. Доношење правилника који уређују геодетску делатност изворно се покреће Одлуком равнатеља Државне геодетске управе темељем које се формирају поверенства на челу с одговорном особом, те водитељем поверенства. Сви производи који се израђују за потребе Државне геодетске управе од стране приватних твртака не настају сами због себе него имају употребну тржишну вредност на би због тога улога Правилника требала бити двојака: с једне стране осигурава унифицираност података, превенира чињење погрешака у раду и подиже ниво стручног знања а с друге стране спречава негативно конотирање импликација које производ може имати у различитим применама. Овај чланак бави се анализом садржаја неких Правилника и отвара дискусију на тему испуњавају ли постојећи Правилници сврху због које су написани.*

***Кључне речи:** Правилник, геодетска делатност*

1. УВОД

Није неопходно отићи у приватни сектор, напротив врло је важно да капацитирани стручњаци остану радити у државном сектору или јавним институцијама како би се струка могла критизирати из аспекта система и за добробит струке а не некаквог приватног интереса. Може се потпасти под утецај страних изворника и иноземне литературе која се некритички преузима, нпр. заступање опћих правила уређеног дела Европе и света на домаћи терен не смије се доживљавати као подривање постојећег система.

¹ доц.др.сц. Илија Гргић, Државна геодетска управа, Загреб, Хрватска, тел: 003851915860400, е – mail: ilija.grgic@dgu.hr

² мр.сц. Марија Репанић, Државна геодетска управа, Загреб, Хрватска, тел: 003851915860400, е – mail: marija.repanic@dgu.hr

³ Наташа Шабић Гргић, дипл.инг. Меихнер д.о.о., Херманова 16г, Загреб, Хрватска тел: 0038516550250, е – mail: natasa.sabicgrgic@meixner.hr

Запосленик у државном сектору мора имати сензибилитет за друго, другачије, алтернативно решавање проблема које је у складу са научно стручним стандардима јер без тога он не може бити добар стручњак. Суосећање за проблеме приватног сектора мора постојати и то би требало бити једна од главних тема пре дефинирања норми и стандарда које приватни сектор треба испунити радећи производе за потребе државне или јавне управе. Овде није реч о емпатији или алтруизму него о стварању одрживог система који не пребацује одговорност за властите пропусте на сектор који својом активношћу помаже одржавање тог и таквог система.

Писање правилника претворило се у огромну авантуру па се намеће питање о квалитети приступа и припреме терена за одрживе законске и подзаконске акте. Писање правилника је сложен и одговоран посао који подразумева изучавање бројне и садржајне литературе која по својој комплексности чини суштину геодетске струке, а за студиозан приступ, који захтева посебно високу концентрацију и време у континуитету кроз дуље временско раздобље, потребно је осигурати тим професионалаца који су етаблирани научници и стручњаци на оном подручју које уређује поједини Правилник.

2. СМИСАО ПРАВИЛНИКА

Је ли правилник самим тим правилник јер га је донела Државна геодетска управа и надлежна министарства или је правилник по ономе правилник по чему уређује питање струке? Овде треба бити повучена дистинкција између бити одређене ствари и њезиних акциденталних својстава. Овде се наглашава како се одређена ствар не поклапа са садржајем тог појма јер правилник самим тиме што је написан не добива нужно своје есенцијално обиљежје на основи онога што произлази из њега, односно његовог садржаја.

Чињеница да је Правилник донесен од за то надлежних институција ни на који начин не условује нити објашњава његову унутарњу структуру, односно његову саму бит. Уређење питања струке кроз Правилнике требале би имати обвезујући карактер како за Државну геодетску управу тако и за приватни сектор који ствара реалне податке и производе на којем се одржава целокупан систем неовисно о томе свиђа ли се то некоме или не. Нормативност и стандарди не одређују се афективним односима привидно супротстављених страна него су утемељени у есенцијалној структури правила струке које онтолошки кореспондирају с могућностима непрестаног побољшавања постојећег стања.

Истанчаним осећајем за проблеме у струци могуће је сигнализирати како постоје одговори на питања који су усмерени у другачијем правцу од жељеног и да се на тај начин није дошло до меритума ствари без икакве задршке и скривања правога стања и знања, које је требало бити уграђено у Правилнике како би они испунили своју бит.

Правилник би требао сукладно уобичајеном схваћању осигурати подударност законских норми и стручних знања и правила, осигурати примену технолошких и методолошких иновација као и стваралачког умјећа и непрепорне врлине бројних стручњака који у свакодневном раду стварају нове податке и производе. То произлази из чињенице да је умеће стручњака у функцији користи ономе коме је намењено, односно у функцији подизања разине квалитете услуге Државне

геодетске управе јер се њена делатност темељи на подацима и производима које ствара приватни сектор, чиме се директно придонеси бољитку управљања просторним подацима. Непрестано улагање у приватни сектор је од користи за друштво у целини јер се стварају нова знања и умећа чијом бисмо применом могли непрестано побољшавати постојеће податке а уједно потицали запосленике државних управа да непрестано усвајају најновија стручна знања.

Можда би било добро кренути од чињенице да би правилник по себи требао бити у функцији оријентацијског коректива, односно парадигме која не дефинира безусловност него оквир.

Неоспорно је да би правила струке требала бити кардинални атрибут правилника који као нус појаву не смију имати скоро па религиозни однос државног службеника према његовом садржају него би он требао бити еталон за промишљање у идеји побољшања производа и услуга Државне геодетске управе.

Данас је уобичајено схваћање да правилници на први поглед не изгледају посве разумљиво па се у правилу на њих може применити став да оно што би требало бити познато није спознато [1]. Правилници садржајно не би требали бити испуњени реторичком демагогијом која може изазвати несхваћање, неред или неуједначену интерпретацију.

Садржај правилника и других подзаконских аката би требао потакнути изводитеља на промишљање како на одговарајући начин доћи до позитивног, односно прихватљивог резултата, требао би пробудити свест о потреби стварања стандардизираних производа при чему су примењивана јасна и недвосмислена правила струке и најновија научна достигнућа. Обзиром на бројне проблеме који постоје што због наслеђа, што због недостатка јасне визије и стратегије, тешко је за очекивати да ће правилници и други акти испунити све захтеве и њих се увек треба критички преиспитивати у односу на идеал, а то је посао који се никада неће моћи остварити до краја.

Правилници и други акти би требали бити лишени незнања те би требали давати потицај за непрестано промишљање темељних питања струке којима се тематизира стожерно питање како побољшати услуге и производе. Писано слово правилника се треба узети озбиљно и оно се не смије од стране државних службеника користити као играчка за дисциплинирање непоћудних, једнако тако приватни сектор писано слово правилника не треба користити како би реализирао и пласирао лош производ тражећи „рупе“ у систему кроз којег би га могао провући.

Сви ми који користимо и примјењујемо правилнике и друге акте у свакодневној пракси не би требали прибегавати иронизирању јер се тиме ствара осећај конфликтне супротстављености него би своја знања преко потребно требали ставити у поправљање поправљивог.

Тај концепт је могућ ако постоји демократски и уљуђен дијалог свих саставница струке у супротном долази до иреверзибилне ерозије поверења које је претпоставка за стварање платформе за деловање. Једино кроз дијалог је могуће изнијети различитост приступа при чему различите правне или физичке особе бивају карактеризоване у њиховој посебности и индивидуалности што ће несумњиво допринети конкретизирању садржаја правилника и других аката на корист свих. Уколико не приступимо на такав начин уређивању питања струке добити ћемо

ситуацију у којој донесени правилници и други акти наликују на њих али то по свом садржају нису, у духу изреке “и вук је сличан псу али ипак није пас”.

Правилници не требају бити овремењена вечност институције која их доноси него се они требају непрестано усклађивати с најновијим научно стручним критеријима уважавајући у обзир реалне потребе и могућности друштва. Примарно правилници требају бити прожети питањем како парадигматско спознавање које се утеловљује у садржају учинити плодноним и корисним за наш свакодневни живот.

3. ОСВРТ НА НЕКЕ ПОСТОЈЕЋЕ ПРАВИЛНИКЕ И ДРУГЕ АКТЕ

За деловање на особно и јавно добро није довољно познавање универзалних начела струке која се безусловно могу применити у свакој прилици, него је преко потребно промислити конкретну ситуацију и просудити је ли на њу примењива опћеважећа норма и у томе лежи одговорност свих нас.

Уколико се критички осврћемо на садржај правилника и других аката наша задаћа је изнети на видело привидно створени дојам уређености стручних стандарда и норми којих се требамо придржавати у свакодневној пракси чијом применом би систем добио на одрживости и решио би се конфликта могућег и постојећег.

4. ОСВРТ НА ПРАВИЛНИК О УСЛОВИМА И МЕРИЛИМА ЗА ДАВАЊЕ И ОДУЗИМАЊЕ СУГЛАСНОСТИ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА ДРЖАВНОГ ПРЕМЕРА И КАТАСТРА НЕПОКРЕТНОСТИ

Овај правилник прописује услове и мерила које правне особе регистриране за обављање послова државног премера и катастра непокретности и овлаштени инжењер геодезије који послове државног премера и катастра непокретности обавља самостално у уреду овлаштеног инжењера геодезије или у заједничком геодетском уреду морају испунити за добивање сугласности за обављање делатности [2].

У том Правилнику у чланку 2 у којем се налази таблица прописани су услови за поједину делатност према опреми и броју делатника, (Слика 1).

Не чини се мудрим у услову према броју делатника наводити критериј један или неколико делатника високе стручне спрема или ако тај услов није испуњен опција је један или неколико делатника више стручне спреме и један или више делатника средње стручне спреме. Стиче се дојам, сукладно овој табlici да се до еквивалента знања може доћи бројношћу делатника што није логична нити утемељена претпоставка, (Слика 1).

Услови минималне геодетске опреме гледе мерне несигурности обвезног инструментарија нису усклађени с захтеваном тачношћу појединих радова. Тако се нпр. тотална станица исте мерне несигурности може користити и за основне геодетске радове као и за потребе катастарског премера, израде парцелацијских елабората итд., што је у основи погрешно.

Članak 104. stavak 1. točka:	Djelatnost	Minimalna geodetska oprema	Potreban broj i stručna sprema zaposlenih djelatnika geodetske struke
1.	Izrada elaborata stalnih geodetskih točaka za potrebe osnovnih geodetskih radova	– 2 dvofrekvencijska GPS uređaja s pripadajućom opremom i programskim paketom za obradu prostornih vektora i izjednačenje mreže – 1 totalna stanica – točnost mjerenja kuteva 5", točnost mjerena duljina +/- (5 mm +/- 5 ppm x D) – 1 nivelir s pripadajućim priborom – s točnošću dvostrukog niveliranja +/- 1 mm/km – 1 program za obradu terestričkih mjerenja i izjednačenje mreža, – 1 CAD ili GIS software (program) za grafičku obradu podataka	2 djelatnika visoke stručne spreme ili 2 djelatnika najmanje više stručne spreme i 2 djelatnika srednje stručne spreme
2.	Izvođenje geodetskih radova za potrebe izmjere, označavanja i održavanja državne granice	– 2 dvofrekvencijska GPS uređaja s pripadajućom opremom i programskim paketom za obradu prostornih vektora i izjednačenje mreže – 1 totalna stanica – točnost mjerenja kuteva 5", točnost mjerena duljina +/- (5 mm +/- 5 ppm x D) – 1 CAD ili GIS software (program) za grafičku obradu podataka	2 djelatnika visoke stručne spreme ili 2 djelatnika najmanje više stručne spreme i 2 djelatnika srednje stručne spreme

Слика 1: Приказ дела таблице из чланка 2. Правилника, ред 1 и 2

За послове израде посебних геодетских подлога за просторно планирање и градитељско пројектирање, израду геодетскога пројекта, израду елабората о исколчењу грађевине, контролна геодетска мерења при изградњи и одржавању грађевина (праћење могућих помака) наводи се да се може користити totalna stanica с мерном несигурности мерења праваца од 5" и мерења дуљина 5mm+5ppm те nivelir с мерном несигурности двоstrukог niveliranja на 1 km од 5 mm, (Слика 2). Обзиром да приликом изградње и одржавања грађевине инвеститори захтевају праћења помака, слегања, деформација и сл. милиметарске вредности а понекад и субмилиметарске вредности није јасно како би се то могло постићи с оваквом мерном опремом. Геодетска мрежа је темељ за сва мерења која се с ње одвијају (исколчења, помаци и деформације) па се према томе дефинира захтев прецизности просторног дефинирања тачака у сврху омогућавања несметаног напредовања градње. Тако нпр. у Аустрији постоји неколико нивоа прецизности у овисности о конструкцијским карактеристикама и самој величини објекта, [3].

katastra vodova		
8.	Izrada posebnih geodetskih podloga za prostorno planiranje i graditeljsko projektiranje, izradbu geodetskoga projekta, izradbu elaborata o iskolčenju građevine, kontrolna geodetska mjerenja pri izgradnji i održavanju građevina (praćenje mogućih pomaka)	– 1 totalna stanica – točnost mjerenja kuteva 5", točnost mjerena duljina +/- (5 mm +/- 5 ppm x D) – 1 nivelir s pripadajućim priborom – s točnošću dvostrukog niveliranja +/- 5 mm/km – 1 CAD ili GIS software (program) za grafičku obradu podataka

Слика 2: Приказ дијела таблице из чланка 2. Правилника, ред 8

Једнако тако се за послове стручног надзора над том врстом послова предвиђају исти услови, (Слика 3), па се логично поставља питање што се с таквим инструментаријем уопће може контролирати. Ако се не могу пратити адекватни

помаци који су од интереса за инвеститора онда се не може установити приликом надзора да ли је изводител геодетских радова исправно применио начела струке.

13.	Poslovi stručnog nadzora nad radovima navedenim pod tačkama 7., 8., 10. i 11.	- 1 totalna stanica – točnost mjerenja kuteva (5'') točnost mjerena duljina $\pm/- (5 \text{ mm } \pm/- 5 \text{ ppm } \times D)$ - 1 nivelir s pripadajućim priborom – s točnošću dvostrukog niveliranja $\pm/- 5 \text{ mm/km}$ - 1 program za obradu terestričkih mjerenja i izjednačenje mreža. - 1 CAD ili GIS softver (program) za grafičku obradu podataka	3 djelatnika visoke stručne spreme

Слика 3: Приказ дијела таблице из чланка 2. Правилника, ред 13

Једнако тако се често пута истиче као услов минималне геодетске опреме поседовање програма за обраду и изедначење терестричких мрежа. У чл. 2. ст.1. и чл. 3. ст. 1. као минимална геодетска опрема за обављање одређених геодетских делатности (нпр. израда елабората сталних геодетских тачака за потребе основних геодетских радова, израда парцелацијских и др. геодетских елабората и др.) наводи се програм за обраду терестричких мерења и изедначење мрежа.

Како је формалним образовањем сваки делатник високе стручне спреме требао стећи знање за обраду терестричких мерења и изедначење мрежа и без програма, упитна је сврховитост овакве одредбе. Надаље, упитно је може ли делатник више стручне спреме обављати изедначење мреже и с програмом, ако нема потребно теоријско знање (нпр. у случају израде елабората сталних геодетских тачака за потребе основних геодетских радова или уколико се ради о симулацији процене стандардних одступања код мрежа за посебне намјене које се развијају за потребе праћења обеката у изградњи те након тога праћење сигурносне функционалности обекта за време његове експлоатације). Из претходно наведеног, без намере да се увриједи било кога, произлази да се оваквим одредбама деградира струка и звање дипл. инг. геодезије.

Осим ових наведених у таблицу се може пронаћи и већи број других сличних нелогичности и стручно неутемељених услова. Међутим, узме ли се у обзир да данас у Хрватској делује већи број твртка које се баве продајом и изнајмљивањем геодетског инструментарија поставља се начелно питање зашто је таква одредба уопће потребна.

Зашто би приватна твртка уопће морала имати у власништву мерни инструментариј ако постоји могућност његовог унајмљивања и зашто би уопће морала имати било какав споразум о техничкој или другој сурадњи с неком другом твртком која тај инструментариј има или га може изнајмити да би добила сугласност за обављање неке од геодетских делатности?

Данас је могуће у дневном најму имати инструментариј којег се узима само онда када твртка добије одређени посао. Каква је уосталом гаранција да ће твртка, која у свом власништву има више тоталних станица и нивелира различите мерне несигурности, користити управо онај инструментариј какав се споменути Правилником прописује.

5. КРАТКИ ОСВРТ НА ПРАВИЛНИКОМ О НАЧИНУ ИЗВОЂЕЊА ОСНОВНИХ ГЕОДЕТСКИХ РАДОВА

Овај правилник прописује начин извођења основних геодетских радова, успостављање и одржавање сталних тачака геодетске основе, израду и садржај техничке документације, похрањивање података, као и поступке трансформације између повесног и службеног геодетског референтног система, [4].

Овај Правилник је један од темељних за извођење било које геодетске делатности јер се бави тематиком успоставе и одржавања сталних геодетских тачака. Концепцијски правилници које доноси или је донела ДГУ нису уједначени па је овај Правилник један од оних који то зорно осликава. У правилнику је много тога дефинирано у Прилозима, међутим елегантније решење би било да се тематика прилога решила кроз Напутке или Техничке спецификације јер би то у времену брзих технолошких промена умногоме олакшало ажурирање и усклађивање с новим стандардима. Према тренутачном стању, нпр. свака измена Базе података сталних тачака геодетске основе повлачи за собом промену Правилника. Осим тога, требало би у садржају Правилника кад год је то могуће, избећи навођење чињеница које су неспорно променевог карактера као што је нпр. број ЦРОПОС станица (чл.11.), број тачака референтне мреже (чл.12), број тачака неке мреже (чл. 53.) нити конкретни модел геоида који је у службеној употреби (тачка 44. Прилога 3) јер се већ прије неколико година стање у потпуности променило.

Било би добро да Правилник садржи детаљнији опис геодетског референтног система Републике Хрватске. Нпр., сваки од референтних система од којих се он састоји могао би се описати у складу с међународном нормом ИСО 19111:2007.

Уколико се приступи изради новог Правилника свим референтним системима и њиховим реализацијама требало би приступити на исти начин (у погледу описа поделе мрежа на редове, њихове густоће, захтева тачности и др. питања). Такођер, би било добро да се методе и поступци мерења те потребан инструментариј дефинирају у одвојеним Напутцима (због константног напретка технологије и промена истих у погледу постизања одређене тачности), међутим, уколико се прописују у Правилнику, онда би их свакако требало прописати конзистентно за мерења тачака свих референтних система како би се сваком од њих дало примерено значење. Постојећим правилником није описана реализација координатног система попречне Мерцаторове пројекције.

Према чланку 32. поље сталних висинских тачака подељено је на редове сукладно подели геометријског нивелмана по тачности, (Слика 4).

Чланак 32.

Поље сталних нивелманских висинских точака – репера, односно нивелманских мрежа дијели се на слjedeће редове:

- нивелман високе тачности,
- прецизни нивелман,
- тељнички нивелман повећане тачности,
- тељнички нивелман,
- градски нивелман.

Слика 4: Приказ чланка 32. Правилника

Због конзистентне поделе требало би ускладити поделу нивелманске мреже с осталим мрежама па би у том смислу било боље поље сталних висинских тачака хијерархијски реорганизовати те би се сукладно томе напустила стара подела геометријског нивелмана по тачности, и прешло би се на уобичајену поделу на редове: мрежу 0., 1., 2., 3. и 4. реда.

Мреже хрватског терестричког референтног система сукладно постојећем Правилнику деле се на мрежу ГНСС тачака и мрежу тригонометријских тачака (чл.10). Тачност координата тригонометријске мреже није дефинирана Правилником, а и из многобројних научно истраживачких пројеката произлази да она није нити уједначена, па је упитна примена тригонометријских тачака као реализације Хрватског терестричког референтног система. Надаље, у Правилнику стоји (чл.27) да је тригонометријска мрежа дводимензионална, према томе не може представљати реализацију ХТРС96, односно ЕТРС89 система који су тродимензионални. Наиме, тригонометријске тачке могу бити само квалитетна реализација старог геодетског датума (и неупитна је њихова примена приликом премера у старом геодетском датуму), а ако су на појединим тачкама обављена ГНСС мерења онда се већ може говорити о преузимању стабилизације тих тачака у одговарајућу ГНСС мрежу. Постојећих стандарда за исказивање тачности (дефинирани главом 7 и Прилогом 1 Правилника) не држи се систематично ни Правилник (нпр. чл. 47. те тачка 4. Прилога 5) па се не може очекивати ни од извођитеља да их се строго придржавају, (Слика 5). Постојећи стандарди тачности нису усклађени с оценом тачности доступних специјализираних програма који служе за изедначење мрежа и то представља реалан проблем који се може решити обвезивањем извођитеља да елипсе погрешака претвори у кружнице поверења.

Statistika kojom se iskazuje tačnost horizontalnih koordinata točke je radijus 95% kružnice povjerenja. Apsolutna kružnica povjerenja predstavlja nesigurnost koordinata točke u odnosu na definirani referentni sustav (HTRS96). Relativna kružnica povjerenja predstavlja nesigurnost koordinata točke u odnosu na drugu, direktno povezanu susjednu točku geodetske osnove.

- prikazanje elipse pogrešaka i njihovih osi kao krugova,
- liste zatvaranja figura,
- statistika obrađenih vektora,
- ispis izjednačenja mreže po metodi najmanjih kvadrata,
- statistika izjednačenja, kao i elipse pogrešaka,
- popis izjednačenih elipsoidnih i pravokutnih koordinata točaka na osnovi podataka GNSS mjerenja u oba sustava (ITRF i ETRS89)

Слика 5: Приказ дијела Правилника

Постојећим Правилником није предвиђена примена службене програмске апликације за трансформацију података (конкретно Т7Д, од 31.3.2011.), иако је поступак трансформације описан у Прилогу 4 правилника (а разликује се од поступка који користи Т7Д апликација). Било би добро размислити има ли смисла приликом катастарских премера и премера пољопривредног земљишта успостављати мрежу 3. реда. Наиме, у складу с Правилником (чл. 20. ст. 2), већина мрежа одређује се применом ВППС сервиса ЦРОПОС система, а тек понеке статичком методом применом ГППС сервиса ЦРОПОС система (како је описано у Прилогу 3, под тачком 11. правилника). Дакле, код већине мрежа, стабилизација тачака много је захтевнија од самих мерења и обраде података мерења. Имајући у виду да се наведеним методама мерења успостављају и помоћне тачке, које према

задњем предлогу Техничких спецификација за одређивање координата тачака у координатној систему Републике Хрватске (од 26.5.2013.) морају задовољити исти услов тачности као и референтне мреже 3. реда (дефинирано чл. 50. и 51. Правилника), може се закључити да је значајна разлика између тачака мреже 3. реда и помоћних тачака једино у погледу стабилизације. Међутим, како је пракса показала, тачке мреже 3. реда успостављене за потребе катастарских премера и премера пољопривредног земљишта, често се уништавају у кратком року након успоставе, што указује на непримерени избор локације. Дакле, било би добро: или геодетску основу за потребе катастарског премера стабилизирати на начин да се може користити приликом премера и прегледа елабората (у том случају тачке не могу бити уврштене у референтне мреже); или, уколико се определи за успоставу мреже 3. реда, посветити таквим мрежама дужну пажњу те осигурати кроз напутке и друге прописе, те поступак контроле квалитете и надзора примерену методу мерења, примерени избор локације и примерену стабилизацију тачака. Наиме, ограничавањем само на примену ГППС сервиса ЦРОПОС система (не и ВППС сервиса) осигурала би се кудикамо већа поузданост координата и висина тако одређених тачака и бољи увид у оцену тачности појединих тачака, а да се не би битно изгубило на времену потребном за мерења и обраду података. Такођер, тешко је осигурати квалитетан преглед пројекта мреже само на темељу плана мреже на карти мерила 1:25000 (како је дефинирано тачком 1., Прилога 2 Правилника). Једном успостављене мреже морају се одржавати па тако Правилник прописује временске рокове у којима је потребно обавити одређена мерења, односно испитивања, али се они на жалост због различитих разлога не поштују, па се тако чл. 54 ст.2 предвиђа: „На гравиметријским тачкама 0. реда морају се провести нова апсолутна мерења најмање једном у 10 година.“ и чл.79: „Сваких 20 година треба испитати групе темељних и фундаменталних репера у погледу висинске стабилности.“ Надаље у чл. 59. стоји: „Непосредно пре и након мерне кампање гравиметар је неопходно калибрирати на службеној калибрацијској бази Републике Хрватске.“ док је према упутама произвођача то потребно тек сваких неколико година, [5]. Надаље, упитно је с којом се тачношћу могу одредити калибрацијске константе на службеној калибрацијској бази. Свакако би било упутно контролирати калибрацијске константе гравиметара пре и након мерних кампања, али не би требало мењати њихов износ.

6. КРАТКИ ОСВРТ НА ПРАВИЛНИК О КАТАСТАРСКОЈ ИЗМЕРИ И ТЕХНИЧКОЈ РЕАМБУЛАЦИЈИ

Овај правилник прописује начин прикупљања и обраде података прикупљених у оквиру катастарског премера и техничке реамбулације, те поступке који се у ту сврху проводе, [6]. Чланком 21. Правилника дефиниран је скуп ознака који се користи приликом обележавања међа и других граница. Ову одредбу је било боље разрадити у напутку или спецификацијама јер се скуп ознака по потреби може проширивати а према постојећем стању свака нова ознака би подразумевала промену правилника. Надаље се истим чланком прописује да се међе које чине јасно распознатљиве ломне тачке (зграда, ограда, и сл.) не обележавају. Чланком 23.

прописује се допуштено максимално одступање измерених координата између два неовисна мерења. Кумулативни учинак та два чланка не води ка јасној дефиницији међе, коју представља линија која спаја две тачке и она по себи нема димензију. Превелико одступање између координата доводи у питање позицију геодетског стручњака и његову улогу као неприкосновеног арбитра у решавању потенцијалних међних спорова. Допуштено одступање од 20 цм, примерице на бетонској огради ширине 20 цм, омогућује различитим геодетском стручњацима да мерени леви и десни руб такве ограде, на којој се уз то не мора поставити гранична ознака, прикажу као идентичне тачке што оне заправо нису нити смију бити. Анализира ли се изглед и облик парцела у градовима, може се уочити велики број уских парцела за које је ширина уз улицу од велике важности. Постојеће методе мерења, нарочито ГНСС и поларна метода, омогућују позиционирање с врло високом тачности и поставља се начелно питање због чега нам уопће треба сервис који нуди тако велику тачност ако се у катастра који генерира више од 50% свеукупне геодетске делатности њој приступа на начин као да није потребна. Искуства других држава говоре у прилог томе да се при одређивању координата међних тачака тражи врло висока прецизност, стандардно одступање је 2цм док је гранична вредност 3 цм [7], и то је пут којим треба ићи у новим премерима јер се на тај начин јамчи већа правна сигурност власника али се истовремено даје и дигнитет геодетској струци. Она данас, са сервисима и методама који јој стоје на располагању, може одговорити на нове изазове који се пред њу постављају. Када се тражи тако висока тачност онда је реч који дефинира међну црту. Гранична линија настаје премером и дефинирана је координатама ломних тачака катастарске честице тако да би реликт прошлости, који се назире у чланку 21., (Слика 6), када се стање у нарави одржавало на основи катастарског плана, требало заменити модерним међним катастром који је произашао и темељи се на координатама тачака.

Чланак 21.	Чланак 23.
Ломне тачке међа и других граница катастарских честица, обележавају се видљивим трајним ознакама тако да се оvisно о врсти терена обилеже бетонским ступом, жељезним клином, керамичком цијеви, пластичном ознаком са жељезном jezgром или клесанет крижа у живој стјени. Међа и друге границе катастарских честица које чине јасно распознајљиве ломне тачке грађевина (коца, зграда, ограда и сл.), није потребно обележавати према <u>правилу из ставка 1. овог чланка.</u> Неприступачне ломне тачке међа и других граница обележавају се помоћним трајним ознакама које омогућавају недвосмислено одређивање неприступачне ломне тачке. У случају споме међе обележавају се ломне тачке оба тјјека споме међе. Техничке спецификације за стандардни облик и изглед видљивих трајних ознака издаје Сређшњи уред.	Допуштено максимално одступање измјерених положајних координата ломних тачака међа и других граница између два неовисна мјерења је 0,2 м на земљишту у грађевинском подручју и грађевинском земљишту изван грађевинског подручја, односно 0,4 м за остало земљиште. Унутар граница грађевинског подручја насеља која су сједишта великих градова, као и унутар грађевинског подручја насеља која су у заштитеном обалном подручју, допуштено максимално одступање измјерених положајних координата ломних тачака међа и других граница између два неовисна мјерења је 0,1 м.

Слика 6: Приказ дијела Правилника, чланак 21. и 23.

7. КРАТКИ ОСВРТ НА ПРАВИЛНИК О КАТАСТРУ ЗЕМЉИШТА

Овај правилник прописује начин вођења катастра земљишта у прелазном раздобљу и начин његовог поступног прилагођавању катастру непокретности, [8]. Чл. 65

дефинира предуслове за поступно израђивање катастра непокретности међу којима се наводи и provedба хомогенизације катастарског плана.

Хомогенизацијом се нехомогени катастарски план доводи у службени пројекцијски координатни референтни систем у сврху побољшања положајне тачности постојећег катастарског плана, без провођења дуготрајних скупих поновних катастарских премера, и то је проведено већ у многим земљама.

Од дана доношења овог правилника до данас ДГУ с том темом није посебно напредовала. Обзиром на постојеће наслеђе хомогенизација ће несумњиво допринети побољшању геометрије катастарског плана [9], али неће решити темељни проблем који произлази из лоше квалитете података.

8. КРАТКИ ОСВРТ НА ПРАВИЛНИК О СТРУЧНОМ ИСПИТУ ТЕ УПОТПУЊАВАЊУ И УСАВРШАВАЊУ ЗНАЊА ОСОБА КОЈЕ ОБАВЉАЈУ СТРУЧНЕ ГЕОДЕТСКЕ ПОСЛОВЕ

Овим правилником прописује се програм, услови и начин полагања стручног испита, те употпуњавања, усавршавања и провере знања особа које су положили стручни испит, [10].

Чланком 43. правилника прописују се дужности обвезника стручног усавршавања а чланком 46. облици стручног усавршавања.

Брига о знању обвезника стручног усавршавања је добродошла али је она с оваквим концептом стручног усавршавања врло маћехински настројена према запосленицима приватног сектора. Никакав симпозиј, округли стол, одржано предавање неће решити проблем којег у одређеном тренутку има нека твртка или њен запосленик а произашао је из пројекта у којем се појављују захтеви инвеститора које треба решити на адекватан начин.

У таквом случају нема се времена чекати тематски симпозиј на којем би се могло, а можда неће одржати неко предавање које би помогло у решавању проблема него се настоји ступити у контакт с колегама из струке или кориштењем интернета пронаћи одрживо решење. Из тога произлази да је едукација и стручно усавршавање које се темељи на размени искустава темељ за одрживост развоја твртке и њених запосленика. Један од битних показатеља стручног усавршавања је свакако и одрживост делатности твртке у овим временима и никакав програм усавршавања то не може надоместити.

Добра порука обвезницима стручног усавршавања била би у пажљиво бираном научно стручном одбору који ужива непрепоран стручни ауторитет за тему која се представља на научно стручном скупу.

Површан приступ и сугестиван одабир је лоша порука која резултира лошим одејком са скупа а то не би требало бити у ничијем интересу. Интерес свих је да се створи скоро па идеална ситуација када назочни напуштају симпозиј као посљедњи пијанци у рано праскзорје да би сутра могли започети нови дан обогаћени новим сазнањима и уверењем да смо сви посвећени заједничком добру и да смо суделовањем у раду скупа заиста и нешто научили.

Стварни учинак и квалитета симпозија посебице би се видео када не би постојала присила скупљања бодова који мало коме користе.

9. РЕФЛЕКСИЈЕ НА ЗАКОН О ГРАЂЕЊУ

Према Закону о грађењу чл.137, инвеститор односно власник грађевине захтеву за издавање упорабне дозволе обвезан је приложити између осталог и изјаву овлаштеног инжењера геодезије да је грађевина смештена на грађевној честици у складу с елаборатом ископчења, ако се ради о грађевини за коју се не израђује геодетски пројект [11]. Код линијских обеката, конкретно водова, често се у пракси догађа да се он не може извести по пројектираној траси јер постоји већ положен други вод који није евидентиран нити у катастру нити код управитеља конкретног вода или због разлога што се на траси налазе шахтови других водова што условује да се ново пројектирани вод прилагођава постојећој ситуацији. Претпостави ли се да је максимално допуштено одступање од 30 цм примењиво и овде из тога следи да овлаштени инжењер не може дати изјаву да је пројект усклађен с изведеним стањем. Многи закони и подзаконски акти не захтевају само укљученост различитих институција у њихово доношење него једнако тако интердисциплинаран приступ који би делом превенирао одредбе које су тешко одрживе и које стварају проблеме у свакодневном животу. Појава оваквих Закона захтева журну реакцију ДГУ и Хрватске коморе овлашћених инжењера који у институционалном смислу штите интерес струке и осигуравају доследно поштовање прописа.

10. ЗАКЉУЧАК

Свако наше промишљање почиње с чуђењем и из тог става произлази потреба промене постојеће парадигме која би узела у обзир и страну коју дискретно пристрано заступамо. Постојећи правилници и други акти разликују се једни од других по својој структури, као и по стилу писања и сврси. Сврха свих правилника и других аката је да уреди подручје стручне делатности а аутори и доносиоци правилника и других аката требају показати да могу и знају формулирати и обранити стандарде и норме које прописују, да аутори познају релевантну литературу и имају способност критичког кориштења литературе у сврху формулирања садржаја правилника и других аката. Није неважно нити то каквим стилем су правилници и други акти писани, је ли он разумљив, јасан и да ли резултира једнозначном интерпретацијом свих корисника. Добри правилници имају јасну и логичну структуру. Из кратког осврта неке од Правилника произлази да је уложен евидентан напор свих оних који су суделовали у њиховом доношењу, и управо због тога као и због заштите геодетске делатности било би добро уложити додатни напор како би они у потпуности одговорили захтеву времена у којем живимо.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Хегел, Г.Њ.: *Ворлесунген ибер дие Гесцхицхте дер Пхилосопхие*. Сухркамп, Франкфурт, 1972.

- [2] Народне новине (105/07, 116/07): *Правилник о увјетима и мјерилима за давање и одузимање сугласности за обављање послова државне измјере и катастра некретнина*, Државна геодетска управа, **2007**.
- [3] www.wien.arching.at/getdownload.php?id=352, преузето 24.8.2015.
- [4] Народне новине (87/09): *Правилник о начину извођења основних геодетских радова*, Државна геодетска управа, **2009**.
- [5] Сцинтреџ,.: *ЦГ-3/3М Гравиту Метер Усер'с Гуиде*, Сцинтреџ Лимитед, Цанада, **1998**.
- [6] Народне новине (147/08): *Правилник о катастарској измјери и техничкој реамбулацији*, Државна геодетска управа, **2008**.
- [7] <http://www.landesvermessung.sachsen.de/inhalt/service/recht/download/VwVKvA.pdf>, преузето 24.8.2015.
- [8] Народне новине (84/07, 148/09): *Правилник о катастру земљишта*, Државна геодетска управа, **2009**.
- [9] Баришић, Б., Ликер, М., Хофер, С., Хаздовац, А., Ворел, Б.: *Трансформација и хомогенизација дигиталног катастарског плана – припремни радови*, Техничко извјешће. Хрватски геодетски институт, Загреб, **2010**.
- [10] Народне новине (30/10): *Правилник о стручном испиту те употпуњавању и усавршавању знања особа које обављају стручне геодетске послове*, Државна геодетска управа, **2010**.
- [11] Народне новине (153/13): *Закон о градњи*, Хрватски сабор, **2013**.

CRITICAL REVIEW OF THE RULEBOOK AND OTHER ACTS

Summary: *By-laws are a special category of general documents, which are different by name, brought and the legal nature and they have lower legal force than the law. There are several types of by-laws and one of them is the Rulebooks. Rulebooks elaborate certain provisions of laws or regulations of the Government. Adoption of regulations which governing geodetic activities originally has been initiated by the Director General of the State Geodetic Administration on the basis of which formed the committee led by a responsible person, and the head of the committee. All products which are made for the purpose of the SGA by private companies are not made for themselves but have utility market value and therefore the role of the Rulebooks should be two-fold: on the one hand ensures uniformity of data, preventing the commission of errors in the work, and raises the level of professional knowledge on the other hand prevents the negative connotation of the implications that the product can have in the variety of applications. This article analyzes the contents of some of the Rulebooks and open discussion on whether the existing Rulebooks fulfil the purpose for which they are written.*

Keywords: *Rulebook, geodetic activity*